

Adriaan van Stolk (officieel Adriaan Stolk) werd op 20 maart 1932 geboren op de Marechaussee Kazerne in Hulst. Zijn vader Leendert van Stolk was wachtmeester bij de Marchaussee en daardoor woonde het gezin op de kazerne. Adriaan had een oudere zus en twee jongere broers. In 1933 verhuisde het gezin naar de kazerne in Princenhage, Breda. Het jonge leven van Adriaan speelde zich voor een groot deel af op de kazerne. Hij speelde er met kinderen uit de buurt. Adriaan had een onbezorgde tijd en herinnert zich nog dat zijn vader als wachtmeester de beschikking had over een paard.

Adriaan is 8 jaar als de oorlog uitbreekt. Dit schrijft Adriaan in zijn memoires over de eerste dagen van de oorlog: *De eerste herinneringen op de ochtend van de 10 de mei 1940 waren natuurlijk het overvliegen van veel vliegtuigen en de grote bedrijvigheid op de brigade. Om een uur of negen kwam de eerste gevangen genomen Duitse vlieger op de brigade aan. Ik zie hem nog lopen in zijn bruine vliegeroveral. Hij werd in een van de cellen opgesloten. Hij was niet de vlieger die zwaargewond gevangen was genomen in Beek. Wat er later met hem gebeurd is weet ik niet. Hans Potter vertelde mij dat hij heeft gezien dat de zwaargewonde vlieger in de laadbak van een vrachtauto vervoerd werd naar het Militair Hospitaal in de Kloosterkazerne. In het verslag van het 6 de Grensbataljon wordt vermeld dat zij 2 vliegtuigen hebben neergeschoten. Inderdaad is er bij Prinsenbeek een Ju88 neergestort. De zwaar gewonde Gefreiter Falcke, vermoedelijk de boordschutter is inderdaad aan de KMar te Princenhage overgedragen. Er zijn dus 2 vliegers op de kazerne geweest op 10 mei 1940.*

In de vroege ochtend van 11 mei 1940 reed mijn vader met Kapt. Van der Kroon naar de Tilburgseweg om daar de Kol. Schmidt van de Peeldivisie te ontmoeten. Om half acht vertrok de hele Brigade naar Roozendaal omdat de oorlogsbestemming Den Haag niet bereikbaar was. In zijn dagboek beschrijft mijn vader hoe zwaar het was vrouw en kinderen achter te laten onder deze omstandigheden. De Brigade bestond op 11 mei 1940 uit de mij bekende (Opper) wachtmeesters Bakker, de Bruin, van Buren, Ceton, Nieuwland, Pellis, Potter, Stolk en de Marechaussee's Advocaat, Stiphout en van der Wiel en nog een paar waarvan ik de namen niet meer weet. De eerste Franse soldaten passeerden de kazerne richting het Mastbos. In totaal bleven er acht gezinnen achter en op advies verzamelden deze gezinnen zich in de loop van 11 mei 1940 in de paardenstal. De paarden waren meegegaan en de stallen waren schoongemaakt. Alle gezinnen brachten matrassen en dekens naar de stal waar de tweede zeer onrustige oorlogsnacht werd doorgebracht. Op het kazerneterrein waren een aantal Nederlandse en Franse soldaten aangekomen. Wij hoorden ze wel maar gezien heb ik ze niet. Achteraf realiseer ik mij, dat zij niet in de stallen zijn geweest.

De 12de mei hebben wij ook nog een aantal uren doorgebracht in een loopgraaf die in de achtertuinen van de kazerne was aangelegd. Er kwamen vliegtuigen over en even werden zelfs een paar kraaien aangezien voor vliegtuigen. In het houtvlechtwerk van de loopgraaf hadden een paar mussen hun nestje gebouwd en er waren net een paar eitjes uitgekomen. Dit maakte op mij een zeer geruststellende indruk.

Het oorlogsgeweld hoorde je langzaam dichterbij komen. De nacht van 12 op 13 mei heb ik zelf goed geslapen. In de ochtenduren hoorden wij Nederlandse soldaten met elkaar praten. Zij liepen op het platte dak van het bijgebouw. Wij hoorden van twee kanten geweervuur. Plotseling vloog er met een grote knal een granaat dwars door de stal. Zonder in de stal te ontploffen vloog de granaat een kant naar binnen en door de tegenover liggende muur weer naar buiten. Direct daarna hoorde ik een stem die zei: "Gaan jullie maar, ik ben gewond", waarop een ander zei: "Sergeant de Jong is zwaar gewond".

Even later kwam mijn moeder zeer verschrikt naar binnen met het bericht dat zij een groep Duitse cavalerie had gezien, die in galop en met "getrokken sabel" door de weilanden van de boerderij richting de kazerne kwamen. De eerste Duitser die zag was een arts die binnen kwam om een van de vrouwen te behandelen. Zij was zeer ernstig van streek en had een aanval van "hysterie". Haar naam kan ik mij niet meer herinneren.

Ik ging kort daarna naar buiten en zag het gehele kazerneterrein vol staan met Duitse militaire voertuigen. Deze stonden onder de bomen en waren zwaar gecamoufleerd met takken. Terwijl ik richting ons huis liep werd er plotseling van alle kanten op een Engels of Frans vliegtuig geschoten. Voornamelijk met mitrailleurs. Het werd niet geraakt.

Het volgende voorval maakte veel indruk op mij. Een wat oudere soldaat zat op de helling van een van de schuilkelders een pijp te roken. Hij wenkte mij en uit nieuwsgierigheid liep ik naar hem toe mede omdat hij een vriendelijke uitstraling had. Op zijn koppel zag ik de tekst "Gott mit uns" hetgeen mij verbaasde daar ik juist dacht dat God met ons was. Hij vertelde mij wat hetgeen ik niet verstond en pakte uit een van zijn uniformjaszakken een paar foto's van zijn gezin waarop een vrouw en een paar kinderen stonden. Ik zag een paar tranen in zijn ogen en hij zei: "Krieg ist nicht gut". Ik realiseerde mij toen plotseling dat deze soldaten ook mensen waren met gezinnen en niet allemaal gevaarlijke beesten en met tegenzin hier waren. De andere dag waren zij allemaal verdwenen en zijn er geen Duitse soldaten meer op de kazerne geweest.

Tegenover de kazerne half achter een boom nog met zijn machine geweer tegen zijn schouder lag een Franse soldaat. Ik dacht dat hij sliep omdat ik geen verwondingen zag. Hij was echter gesneuveld. In Ginneken en Princenhage zijn op 13 mei 1940 in totaal 7 Fransen gesneuveld. Achter de naam van soldaat J.L. Belval DelaHaye van het 38 RIM staat "Princenhage" vermeld. Over de Dr Batenburglaan trokken dagenlang Duitse troepen voorbij. Eerst met veel motorvoertuigen en tanks. De tanksoldaten waren in het zwart gekleed. Daarna was het voornamelijk voetvolk en colonnes met paard en wagen.

De oorlog had grote gevolgen voor het gezinsleven van Adriaan. Het gezin moest woonruimte buiten de kazerne zoeken en Adriaan raakte zijn vriendjes kwijt. Ingrijpender was dat zijn vader in Engeland terechtkwam. Adriaan heeft daardoor de oorlogsjaren, van zijn achtste tot zijn dertiende zonder hem doorgemaakt.

Adriaan werd in 1941 welp bij de Christelijke padvindersgroep. Het was vlak voordat Scouting werd verboden. Dit schrijft Adriaan erover: *In 1941 was ik lid geworden van de groep welpen van de Christelijke padvindersgroep. Deze club had haar clubhuis op een terrein achter de Baronielaan. Ik vond het heel fijn om op zaterdagmiddag naar de*

padvinderij te gaan. Voor de dag van mijn installatie als welp had ik een 2 de hands uniform trui en een petje kunnen kopen. Mijn moeder had echter geen geld voor nieuw. Toch ging ik met de spullen trots naar de installatiemiddag. Tot mijn groot verdriet ontdekte ik dat juist deze week de Nederlandse Padvinderij verboden was en ons clubhuis in gebruik was genomen door de NSB Jeugdstorm. Min of meer huilend ben ik naar huis gerend.

Adriaan was een handelaar en zakenman in de dop: Om een zakcentje te verdienen hielp ik de krantenman en de melkboer, Bij de krantenman verdiende ik en een dubbeltje per dag plus fooi op zaterdag bij het ophalen van het weekabonnement. Van de melkboer die vlak bij de Belgische grens woonde, aan de Belgische grens was nog van alles te koop, kreeg ik 2 bruine boterhammen met spek en een glas melk. Van riet maakte ik fluitjes en verkocht deze voor 1 cent aan de kinderen in de buurt. Als het riet uitgedroogd was kwamen zij een nieuwe kopen. Soms had ik wel tien gulden in een gelddoosje. Mijn moeder heeft dit vaak geleend met de belofte na de oorlog terug te betalen.

De oorlog ging zeker niet aan Adriaan voorbij. Enkele passages uit zijn memoires: In september 1944 hoorde je het front dichterbij komen. Op Dolle Dinsdag vertrokken er een aantal gezinnen uit onze buurt. Of en wanneer zij terugkwamen is mij niet opgevallen. Dagelijks vlogen de Squadrons jachtvliegtuigen vrij laag over op zoek naar Duits militair vervoer. Eigenlijk was alles wat op de weg, rails of water bewoog niet veilig voor deze vliegers. Al zwerfend door Breda liep ik tijdens één van de luchtaanvallen op het station in de Spoorstraat/Stationsweg en vluchtte ik het dichtst bij zijnde huis binnen en liet mij in de gang op de grond vallen. De achter mij lopende pater viel over mij heen. Dit gaf mij een dubbel gevoel en veiligheid.

Een andere keer was ik in de buurt van Drost bij de Bredaseweg toen een colonne Duitse auto's door Spitfires werd aangevallen. Het geluid van hun 20 mm kanonnen zal ik nooit vergeten. Liggend in de droge sloot langs de weg was ik getuige van het in brand schieten van een vrachtwagen. Ik ben maar niet dichterbij gaan kijken.

In september 1944 op een mooie zaterdagavond vloog er op ongeveer 3000m hoogte een vliegtuig over. Plotseling zag we een hele wolk stippen naar beneden komen. Dit bleken vlugschriften te zijn voor de Duitse soldaten. Zij vielen de eerste keer in het land achter de Achillesstraat en bij de boerderij van De Jong. Mijn broer Nico en ik erop af. Al zoekende en rapende kwamen wij in de buurt van deze boerderij. Een Duitse onderofficier liep daar op de weg en sommeerde ons naar hem toe te komen en trok zijn Luger pistool. Wij zetten het op een lopen en terwijl de Duitser begon te schieten sprongen wij in een loopgraaf die nog niet zolang geleden door de Duitsers was aangelegd. Een kogel vloog langs mijn hoofd en sloeg in een paaltje van de prikkeldraad afzetting. Rennend tussen de begroeiing bereikten wij veilig de Achillesstraat. Mijn broer was zo geschrokken dat hij diarree had en de vlugschriften door de WC spoelde.

Precies twee weken later, ook weer op zaterdagavond gebeurde hetzelfde. Nu vielen de krantjes in het knollenland naast het Leitje aan de Molenleistraat. Ik door het Leitje het knollenland in om de krantjes te rapen. Er lagen er nu meer. Ik lette niet op mijn omgeving en al gebukt lopende en zoekende liep ik tegen een Duitse soldaat op. Ik zag eerst zijn laarzen toen zijn lange overjas. Hij trok mij overeind. Hij had zijn geweer over zijn schouder hangen. Hij pakte mijn pakketje af. Keek mij niet dreigend aan en gaf er een aan mij terug. Met een

gebaar van wegwezen liet hij mij gaan. Hij en ik hadden geen woord gezegd. De vlugschriften heb ik nog en zijn gedateerd 15 en 27 september 1944 en heten "Nachrichten für die Truppe".

Zaterdagmorgen 28 oktober 1944 kwam de heer Van Mastrigt mij helpen met het zagen van houtblokjes van de eerder genoemde stammetjes. Rond het middaguur vlogen de eerste granaten over de buurt. Deze werden afgeschoten door de Duitse artillerie die op het Chasseeterrein stond. Wij stopten met zagen en de heer Van Mastrigt ging naar huis. Het schieten over en weer nam toe. Onze buurman Jobse kwam ons halen en beide gezinnen gingen op de begane grond op de vloer liggen.

Ik zat met mijn broer Nico met onze rug tegen de buitenmuur en keken als het stil was door het raam naar buiten. Aan de overkant zagen wij een grote Duitser die onverschillig samen met een zeer jonge Duitser richting de Blauwe Kei lopen. De laatste droeg een pantservuist. Ook reed er een 88mm kanon voorbij. Wij hebben dit geschut niet horen schieten en ook niet terug zien komen. Het geluid van de granaten en de explosies was beangstigend. Plotseling vielen er een paar vlakbij en hoorden wij de scherven tegen het kozijn en de muur slaan. Op Bevrijdingsdag 29 oktober 1944 heb ik er een paar scherven gevonden en heb die nog steeds in mijn bezit. Later hoorden wij dat de buurman schuin tegenover ons was getroffen door een granaatscherf en aan zijn verwonding overleed. Hulp kwam te laat voor hem. Nachts hoorden wij de Duitser langs de achterzijde van de huizen lopen en schreeuwen. Er werd dit nacht niet veel meer geschoten.

Na de bevrijding werd Adriaan weer lid van Scouting: Ik had mij weer bij de Padvinderij aangemeld en werd ingedeeld bij de Verkenners. Op het kasteel van de KMA werd ik aangesteld als gids en begeleidde daarbij chauffeurs naar bepaalde plaatsen in de omgeving van Breda. Een keer verdwaalde ik en kwamen in de frontlinie terecht waarop de chauffeur zei "This not good". Voor dit gidswerk werd aan mij de Prins Bernhard das uitgereikt. In 1947 had de leiding in Den Haag moeite met deze hoge onderscheiding.

In juli 1946 verhuisde het gezin naar Den Haag en in september van dat jaar werd Adriaan lid van de Protestants Christelijke Prins Mauritsgroep. Die groep is eind 1947 gefuseerd met de Haagsche Waterscouts. Adriaan kreeg bij de zeeverkenners zijn eerste zeillessen. Scheepvaart en zeilen had altijd al zijn passie gehad. Scouting raakte door werk en andere interesses uit beeld, maar het zeilen werd steeds belangrijker. Hij heeft meegedaan aan meerdere oceanraces en daardoor de hele wereld overgezeild. Zijn verleden als scout is daarbij niet ongemerkt geweest:

Bij de finish in Engeland bij de Queen op de Britannia werd door mij dit Admiraalsuniform voorstellende een admiraal uit 1688 of later gedragen. Tijdens de receptie bij Koningin Elisabeth en Prins Filip maakte hij hierover nog een opmerking: Hoe een eenvoudige zeeverkenner het tot 'admiraal' kan brengen. Daar merkte ik ook dat je een Prins niet moet tegenspreken. Maar dat is weer een ander verhaal.

Adriaan werd in 1951 dienstplichtig militair bij de luchtwearartillerie. Hij is in 1954 nog op herhaling geweest. Dat was in de tijd van de Koude Oorlog, maar dat werd niet als werkelijke oorlog aangemerkt, waardoor Adriaan volgens de wet geen veteraan is. Deze Koude Oorlogveteranen zijn verenigd in de Koude Oorlog Vereniging voor (Oud-) Militairen (KOVOM). Ieder jaar worden twee leden uitgenodigd om op 4 mei in de Nieuwe Kerk aanwezig te zijn. Adriaan was er in 2023.

Meer informatie

[Koninklijke Marechaussee Marechausseesparen](#)

Interview Adriaan van Stolk, juni 2023 door Bert van den Hoogen

[HWS Baron van Pallandtgroep - Scoutpedia.nl \(scoutwiki.org\)](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.